

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคอุจจาระร่วงของชุมชนบ้านสันดินแดง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. รูปแบบการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

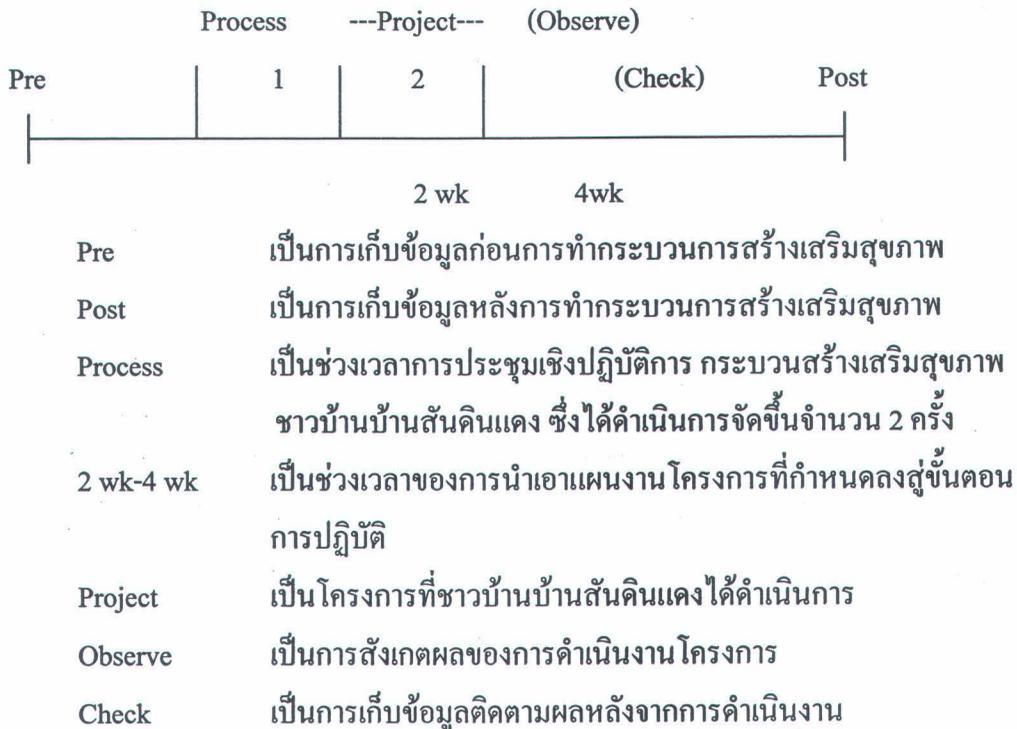
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นชาวบ้านชุมชนบ้านสันดินแดง หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นชาวบ้านชุมชนบ้านสันดินแดง หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบุคคลที่ เคยมีประวัติป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง และตัวแทนของแต่ละครอบครัวในชุมชนบ้านสันดินแดง

2. รูปแบบการศึกษา

การเก็บข้อมูลของกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ครั้ง คือ 1) ก่อนการทำกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ และ 2) เก็บข้อมูลหลังการทำกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ สามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย เพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรม รวมทั้งเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการจัดกิจกรรม และมีล่ามช่วยในการสื่อสารภาษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวปกากะญอ ที่พูด ฟังภาษาไทยไม่ได้

3.2 แบบบันทึกภาคสนาม แบ่งออกเป็น

3.2.1 แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3.2.1.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตโดยตรง โดยไม่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้รู้ตัวในส่วนนี้ คือ ตอนประชุมเชิงปฏิบัติการ และขณะเยี่ยมบ้านของชาวบ้านบ้านสันดินแดง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกตามหัวข้อที่ต้องการเก็บข้อมูล

3.2.1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนักวิจัยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่าง ๆ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และสังเกตพร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลการมีส่วนร่วม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติ ความสนใจ ความตั้งใจ และการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ทั้งก่อนการทำกิจกรรม ขณะทำกิจกรรม และหลังการทำกิจกรรม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 3 ระดับ คือ

- 1 หมายถึง ชาวบ้านบ้านสันดินแดงมีส่วนร่วมน้อย
- 2 หมายถึง ชาวบ้านบ้านสันดินแดงมีส่วนร่วมปานกลาง
- 3 หมายถึง ชาวบ้านบ้านสันดินแดงมีส่วนร่วมมาก

3.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง

3.2.2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน อาชีพหลักหลักของครอบครัว รายได้ของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โรคประจำตัว ผู้ปรุงอาหารให้กับสมาชิกครอบครัว การเป็นโรคอุจจาระร่วงในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ช่วงเดือนที่เป็น โรคอุจจาระร่วง อาการของโรค อุจจาระร่วง สาเหตุการเป็นโรคอุจจาระร่วง วิธีการรักษาโรคอุจจาระร่วง การหาแหล่งน้ำดื่ม การหาแหล่งน้ำใช้ บริเวณรอบบ้านที่มีกองขยะที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน การมีส่วนร่วมใช้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง และการรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการทบทวนเอกสาร และคัดแปลงแบบวัดความเชื่อด้านสุขภาพของเบคเกอร์ และคณะ เกี่ยวกับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วงมีจำนวน 10 ข้อ โดยมีเชิงบวก 7 ข้อ คือ ข้อ 1 3 5 6 8 และ 9 ข้อความเชิงลบ 3 ข้อ คือ ข้อ 4 7 และ 10 และการรับรู้ความรุนแรงของโรค มีจำนวน 5 ข้อ โดยมีข้อความเชิงบวก 3 ข้อ คือ ข้อ 1 3 และ 4 ข้อความเชิงลบ 2 ข้อ คือ ข้อ 2 และ 5 มีลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 2 ระดับ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

		ใช่	ไม่ใช่
คำถามเชิงบวก	คะแนน	1	0
คำถามเชิงลบ	คะแนน	0	1

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วง เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการทบทวนเอกสารต่าง ๆ วัดจากความถี่ของการเกิดพฤติกรรมหรือการกระทำ มีคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนของความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ดังนี้

ทำทุกครั้ง	มีค่า	3	คะแนน
ทำบ่อยครั้ง	มีค่า	2	คะแนน

ทำบางครั้ง	มีค่า	1 คะแนน
ไม่เคยทำ	มีค่า	0 คะแนน

3.2.2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าไปในชุมชน ระยะเวลาเป็นการเข้าไปแนะนำตัว ทั้งนี้สังเกตเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพอใจ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการพูดคุย การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้มีประโยชน์ต่อการตั้งประเด็นในการ สัมภาษณ์ครั้งต่อ ๆ ไป

3.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงของชาวบ้านบ้านสันดินแดง โดยใช้กระบวนการในการดำเนินงาน สร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การปรับกระบวนการทัศน 2) การวิเคราะห์ปัญหา โรคอุจจาระร่วง 3) การกำหนดแผนงานโครงการ 4) การนำแผนงานโครงการไปปฏิบัติ และ 5) การติดตามประเมินผล

3.4 กล้องถ่ายรูป เพื่อเก็บภาพกิจกรรมขณะทำการศึกษาและการจัดเวทีเพื่อใช้ประกอบ รายงานการวิจัย และเพื่อนำไปให้กลุ่มเป้าหมายดูเป็นการสร้างสัมพันธ์และเป็นการให้ความสำคัญ กับกิจกรรมที่ชาวบ้านบ้านสันดินแดงได้ปฏิบัติร่วมกัน

4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

4.1 การสร้างแบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ ทำการค้นคว้า ศึกษาตำรา เอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเรื่องกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งปรึกษากรรมาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำมาสร้างแบบบันทึกการสังเกต

4.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวัดเรื่องการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็น โรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการป้องกัน โรค อุจจาระร่วงผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

4.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็น โรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการ ป้องกัน โรคอุจจาระร่วง

4.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์วัดเรื่อง การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็น โรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการป้องกัน โรคอุจจาระร่วงเพื่อใช้ ทดสอบก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม

4.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ตรงตามเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ในภาคสนาม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

4.2.5 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.3 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยเป็นประเด็นคำถามต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน หมอชาวบ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและละเอียดมากขึ้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์วัดเรื่อง การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ผู้วิจัยจัดเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพของกลุ่มชาวบ้านบ้านสันดินแดง เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกสังเกตการณ์มีส่วนร่วม

4. ผู้วิจัยสังเกต การดำเนินงานตาม โครงการของกลุ่มชาวบ้านบ้านสันดินแดง ที่ได้กำหนดไว้ และติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์วัดการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของชาวบ้านบ้านสันดินแดง หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์โดยใช้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วงก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์โดยใช้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อมูลระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของชาวบ้านบ้านสันดินแดง ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคอุจจาระร่วง การรับรู้ความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง และพฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ โดยใช้ Paired Samples t-test

5. ข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านบ้านสันดินแดง ใช้การพรรณนาวิเคราะห์